

Controle op de studievoortgang op z'n Vlaams: **GLUREN BIJ DE BUREN?**

Als men in Vlaanderen graag wil weten hoe iets gaat en verloopt in een ander land, wordt dat 'gluren bij de burens' genoemd. Misschien kunnen we vanuit ons land ook eens gluren aan de zuidkant ervan, kijkend naar de wijze waarop daar invulling wordt gegeven aan het stimuleren van studenten om op tijd het diploma te behalen. En hoe in de eerste fase druk op wordt gezet op de nieuwelingen om snel aan de slag te gaan.

Dat gebeurt met een 'leerkrediet'. Daar zit een vorm van beloning in voor het meteen goed studeren en dat is interessant. We schetsen 'm hier, niet volledig, om mogelijk inspiratie op te doen. Het is voorstelbaar om dit eens uit te proberen voor Ad-opleidingen. Die zijn slechts twee jaar, maar een vertraging daarbij vertaalt zich zowel voor een student, de instelling als de overheid in geldelijke consequenties – in negatieve zin.

Maar dan... er is ook nog de Katholieke Universiteit Leuven. Het gaat om een prestigieuze instelling, terug te vinden in de top van rankings. Daarom wordt er naast het leerkrediet een eigen systeem voor de studievoortgang gebruikt, het CSE, het Cumulatieve Studie-Efficiëntie. Een bijzonder iets en daarom ook aardig om er een beschrijving van te geven, verderop.

A: Leerkrediet

We beginnen met de Vlaamse overheid die graag wil dat de bekostiging goed wordt besteed. Dat gebeurt met het zgn. leerkrediet, als een landelijke regeling voor alle instellingen in het hoger onderwijs (niet geldend voor niveau 5 overigens...).

Hoe werkt het?

We lopen hier het systeem van het leerkrediet langs, aan de hand van de tekst die in de brochure van de KU Leuven staat (want die hebben we toch al in ons bezit, ook voor het CSE...).

- Elke student krijgt een leerkrediet van 140 studiepunten bij de start in het hoger onderwijs. Die studiepunten heb je nodig om je te kunnen inschrijven voor een bachelor- of masteropleiding.

Het is net als bij het roulettespel: een startkapitaal om de eerste inzet te kunnen plegen. Voor een Bachelor op zich lijkt al niet voldoende want daarvoor staan toch echt 180 studiepunten op de rol – en voor de Master ook nog eens 60 of 120. Maar niet getreurd, er zijn winsten te behalen... en de overheid is tevens aardig voor 'starters'...

- Een jaar voltijds studeren komt overeen met 60 studiepunten. Kies je voor een voltijdse inschrijving, dan zet je per academiejaar 60 studiepunten van je leerkrediet in.

Dit is geen verrassing. Een leerjaar kost 60 punten om een volledig rooster te kunnen worden toebedeeld te krijgen.

- Van de 140 studiepunten gaan er bij inschrijving 60 af, je houdt er 80 over.

Hiervoor is nog geen hogere wiskunde vereist, maar pas op...

Er zijn 80 punten beschikbaar voor de rest, dus... aan het werk met de studie.

- De studiepunten voor de opleidingsonderdelen waarvoor je slaagt, worden weer bij je leerkrediet gevoegd.

Kijk, zo werkt het: de inzet wordt als het ware verdubbeld. Een onderdeel behaald, afgeschreven aan het begin, levert weer eenzelfde aantal bij te voegen punten op voor de rest van de studie.

- De studiepunten van de opleidingsonderdelen waarvoor je niet slaagt, verlies je. Ook de studiepunten van getolereerde opleidingsonderdelen ben je kwijt.

Ai, daar zit 'm dus de kneep. Verkeerd ingezet d.w.z. onderdeel niet gehaald... dan zijn de bijbehorende punten niet mee te nemen.

Voorbeeld: 60 punten van het eerste jaar, 48 gehaald, dus 12 niet. Daarmee is er voor het vervolg van de studie nog een leerkrediet over van: $140 - 60 + 48 = 128$ studiepunten.

Voor de wiskundigen onder ons: Als je het eerste jaar X punten verwerft, heb aan het eind van het eerste leerjaar een leerkrediet van: $140 - 60 + X = 80 + X$.

- De eerste 60 studiepunten die je verwerft, krijg je dubbel terug.

Aha, er is tevens een prachtige extra handreiking vanuit de overheid beschikbaar. Je mag sowieso altijd de behaalde punten waarvoor je eerst hebt 'betaald', weer toevoegen aan het krediet, maar voor de eerste 60 te behalen punten mag je dat nóg een keer doen... Een dubbele uitkering dus... De reden hiervoor is dat men in Vlaanderen de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs niet erg soepel vindt vormgegeven – bijvoorbeeld omdat er voor het secundair onderwijs geen landelijk eindexamen is en instellingen voor hoger onderwijs moeten vertrouwen op de validiteit van de schoolexamens.

Om de student als gevolg daarvan niet in de kou te laten staan, mogen derhalve de eerste 60 behaalde punten twee keer worden toegevoegd. Voor de duidelijkheid, alleen die eerste behaalde 60 punten – het eerste leerjaar zou je kunnen zeggen.

Wat vervolgens ook blijkt, door deze bonus te verstrekken, is dat een student die in het eerste jaar merkt dat hij/zij op de verkeerde plek zit, daarmee toch zonder teveel problemen kan overstappen naar een andere opleiding – als daar maar wel meteen vanaf het begin goed wordt gescoord.

Stel dus je in deze opleiding blijft en dat je van de eerste 60 punten er in het eerste jaar 48 hebt behaald. Dan start je op basis van deze regeling in het tweede jaar niet met 128 maar met $128 + 48 = 176$ punten. Daarvan moeten er meteen 60 worden ingezet voor het tweede studiejaar, zodat er nog 116 resteren.

Maar... haal je in dat tweede studiejaar minimaal 12 ($60 - 48$) punten, dan mag je deze 12 ook extra aan het krediet toevoegen vanwege de dubbele compensatieregeling.

We gaan even wat aan hogere wiskunde doen. Haal je in het tweede jaar van de 60 punten waarvoor je je hebt ingeschreven, er 50, dan heb je aan het begin van het derde studiejaar een krediet van: $116 + 50$ (behaald) + 12 (restant extra compensatie) = 178 punten.

Denk erom, dit geldt dus voor het gehele traject, Bachelor en Master, als het beschikbare krediet.

- Studenten die een onvoldoende studievoortgang maken en daardoor een tekort aan leerkrediet hebben, kunnen zich niet zonder meer inschrijven. Studenten met onvoldoende leerkrediet betalen aan de KU Leuven dubbel inschrijvingsgeld. Studenten met een negatief leerkrediet kunnen zich niet aan de KU Leuven inschrijven.

Dit is de basis voor de instelling om een student of weg te sturen (tenzij...) of meer inschrijvingsgeld te laten betalen. In Nederland zouden we dit wellicht 'instellingscollegegeld' noemen. Om op een negatief krediet uit te komen, moet je het overigens behoorlijk slecht doen, en dan is een weigering ook wel terecht.

Lees verder onder dit kader als het te wiskundig wordt. Hier een algemene poging om te bezien wat een student minimaal in de eerste twee jaren moet halen om niet in problemen te komen.

Noem dit aantal punten voor jaar 1: X en voor jaar 2: Y .

- 140 aan het begin
- 60 inzetten, levert 80 als krediet op
- X punten behaald, zodat aan het eind van jaar 1 het krediet is: $80 + X$ (behaald) + X (aansluitingscompensatie) = $80 + 2X$
- Voor jaar 2 worden er weer 60 punten ingezet, zodat het krediet wordt: $20 + 2X$

- In jaar 2 wordt dus een aantal van Y behaald, waarvan nog $60 - X$ mag worden gebruikt voor de compensatie – als $X + Y$ 60 of meer is.
Als dat het geval is, komt het leerkrediet op: $20 + 2X + Y + 60 - X = 80 + X + Y$ punten.
Daarmee kan in ieder geval aan jaar 3 worden begonnen.
Zo niet, dan is het leerkrediet: $20 + 2X + 2Y$ punten. Omdat er 60 nodig zijn, dient $2X + 2Y$ minimaal 40 te zijn. Een voorbeeld: 15 in jaar 1 en 5 in jaar 2 is dan al net voldoende!

Interessant is dat getal van 60 dat er moet zijn om verder te mogen gaan. Dat is in Nederland het aantal dat nodig is om de propedeuse te behalen. In Vlaanderen vereist men tevens niet dat na twee jaar de propedeuse is afgerond, al zal dit wel een stevig gesprek met de mentor opleveren... Men kan zelf wel narekenen wat er daarna allemaal kan gebeuren. Als de student vervolgens elk jaar 60 punten behaalt, zal er niet veel aan de hand zijn...

Paar aanvullende opmerkingen

- Aardig is dat je dit allemaal kunt uitrekenen tot het eind aan toe. Als het diploma is behaald, kijk je naar de hoogte van het krediet, trekt daar de inzet aan het begin vanaf (dus die 140 in mindering brengen). Heb je als geslaagde nog een leerkrediet van 60 of meer, dan is dit krediet te zetten voor een volgende bekostigde studie...
- Er is sprake van een tussentijds tekort? Dan moet je als student voor de ontbrekende punten een verhoogde bijdrage betalen.
- Heb je wel het diploma? Maar is er sprake van een tekort voor de volgende opleiding, bijvoorbeeld de Master na de Bachelor? Dan mag je mogelijk wel starten, maar vervolgens zit het er dik in dat je meer moet betalen aan inschrijvingsgeld.

B: Cumulatieve Studie-Efficiëntie (CSE)

Maar er is dus een instelling in Vlaanderen die nog een stapje verder is gegaan, een aantal jaren geleden. Dat is de Katholieke Universiteit Leuven. De studievoortgang wordt in de gaten gehouden aan de hand van een kengetal, zijnde de CSE, een percentage. Het is 'een indicatie van hoe goed de student het doet', zijnde 'de bepalende parameter om je studievoortgang op te volgen en bij te sturen', zoals dit getal aan de student wordt verkocht. Het is een dynamisch BSA, zou je kunnen zeggen. Echter, in de loop der jaren is er forse kritiek geleverd op dit systeem omdat het kennelijk in de praktijk tot onrechtvaardigheid leidt, het wegsturen van geschikte studenten en een verkeerd maatschappelijk handelen. Oordeel zelf.

Hier een simpel voorbeeld, om te illustreren hoe de CSE werkt.

- Je haalt van het eerste jaar (60 punten) er 48. Dat betekent een CSE van $48/60 = 80\%$.
- Daarna schrijf je je weer in, voor 60 punten, maar dan wel met die 12 van jaar 1 en 48 voor jaar 2. Je haalt daarvan er 45 (waarbij niet wordt vermeld of daarin de 12 punten van jaar 1 dienen voor te komen). Daarmee komt de CSE uit op $(48+45) / (60+60) = 93/120 = 77,5\%$.

Mooi, want wanneer gaat het mis?

- $CSE < 30\%$ = bijv. minder dan 24 punten na jaar 1 = wegwezen bij deze opleiding...
- $CSE < 50\%$ = bijv. minder dan 30 punten na jaar 1 = bindende voorwaarden, hetgeen betekent dat je het jaar erna 50% of meer moet hebben (bijv. 60 of meer van de 120 punten na jaar 2), omdat je je anders een jaar lang niet mag inschrijven (in de praktijk is dit einde oefening...).

Er zijn twee bijzondere bepalingen, te zien als 'reddingsboeien':

1. Je mag elk studieonderdeel twee keer doen. Heb je evenwel een $CSE > 50\%$, dan krijg je nog een derde kans!
Daar hebben student en instelling beide baat bij, om toch op niet al te lange termijn het diploma te kunnen uitreiken.
2. Er is een vorm voor het toepassen van 'compensatie', in deze situatie 'tolerantie' genoemd. Een onderdeel is behaald bij minimaal 10/20, maar als een student een paar resultaten 8/20 of 9/20 heeft, kunnen die als 'joker' worden ingezet door gebruik te maken van het 'tolerantie-krediet', zijnde maximaal 10% van het aantal studiepunten van de opleiding. Maar dat kan dan weer alleen als het $CSE > 50\%$ is.

Uiteraard zijn er allerlei soorten situaties waarin er aanleiding is om als mentor met de student in gesprek te gaan, en te bezien hoe een en ander kan worden verbeterd. Logisch, lijkt ons.